

R. MESSNERJU IN A. FUCHSU JE USPEL VELIKANSKI PODVIG

PEŠ PREK TEČAJA ČEZ ANTARKTIKO

Popolnoma noro je iti peš z enega konca Antarktike na drugega. Tam pravzaprav ni ničesar, kar bi bilo mogoče raziskovati. Nobenega drevesa ni, nobenega grma, nobene ptice, nobenega življenja. Kaj je torej Reinhold Messner iskal v popolnoma praznem, belem svetu? Kot pravijo nekateri in kot je pripravljen potrditi tudi sam, išče samega sebe, živega ali mrtvega. Vprašanje, ki ga sili v to, se glasi: Kdo je Messner?

Na koncu koncev to niti ni čisto noro vprašanje.

To je pravzaprav zadnja pustolovščina, ki si jo je izmislil človek: Reinhold Messner, 45, in Arved Fuchs, 36, sta se odločila pri temperaturi najmanj 20 stopinj pod ničlo prehoditi 2400 kilometrov čez Antarktiko in vleči vsak za seboj sani z vsem potrebnim za preživetje, med drugim usmerjevalnik proti satelitu, ki jima je izračunaval njun položaj, vzhodnofrizijski čaj v vrečkah, energetski zajtrk, sadne krljce, čebelji med, gorilni špirit in še marsikaj drugega.

Messner je bil od nekdaj, čisto od mladih nog, pustolovski duh: že kot otrok je hotel na vsak način vedeti, kam gredo oblaki in kaj je tam, kamor gredo, kaj je za tistimi gorami, za katerimi izginjajo.

Štirideset let pozneje sta dva moža na smučeh vlekla za seboj dvoje sani prek Antarktike: tisti Reinhold Messner, ki je kot otrok gledal za oblaki, in Arved Fuchs, polarni strokovnjak, ki so mu po šestdesetih dneh na Antarktiki začele krvaveti noge, tako da je komajda dohajal Messnerja. Imel je ogromne žulje, členki so bili modro črni. Messner je dejal: »Bolelo je, če si to samo gledal.« Vendar jima je uspelo prehoditi Antarktiko, šesti kontinent, kjer ni nobenega življenja več. Pred njima je bilo le še tisoč kilometrov: brez dreves, brez ptic, brez ljudi. »Samo kot žerjavica zbadajoč leden veter,« kot sta dejala, ki je pometal s 300 kilometri na uro po ledeni puščavi. Minus 30 stopinj je bilo takrat toliko kot minus 60 stopinj. Kot je dejal Messner, je bilo to bedno premikanje naprej — kot mravlja v čudežnem svetu.

Toda kateri norec bi na koncu koncev sploh šel tja?

kar obsedel. Kaj je bil skrivni smisel plezanja na gore? Da bi ostal zgoraj? Da se ne bi spet vrnil v ta svet?»

Dvajset let je Messner plezal po svetu. Dva brata je izgubil v gorah. Enega je zadušil snežni plaz, drugega je ubila strela. Ko se je leta 1984 vrnil s Gašerbruma II (8035 m), ki je bil njegov enajsti osem-tisočak, je njegov brat Siegfried, 35, že štirinajst dni ležal v grobu, ko ga je med plezanjem ubila strela in je zletel 25 metrov v globino ter si razbil glavo. Svoji materi je Reinhold takrat obljubil: »Samo še trije osem-tisočaki, potem pa nikoli več...« Vendar obljube ni držal. Pravi: »Smrt sprejemam takšno, kakršna pač je. Prav nič me ni strah umreti. Živim v sedanjosti. Življenje je na koncu koncev kroženje.« Izgubil je dva brata, sam pa ima samo še štiri prste na nogah, medtem ko so mu jih šest amputirali, ker je dobil v gorah hude omrzline. Zdaj, pravi, ne plezam več, hodim pa še lahko.

Hoditi, pravi, naj bi bilo neke vrste iskanje notranje resnice. Hoditi, to je isto kot plezati po obzorju. »Že kot otrok sem imel veliko življenjske energije, ki pa mora ven. Nevarno je, če ne gre ven.« Hoditi in plezati je bila v njegovi dolomitki vasi za to edina pot.

Messner je bil vedno posebež, ki je bil zunaj vseh navad. Za televizijsko generacijo je postal nadomestni junak. On gre ven v divjino, mi pa buljimo v mali zaslon, on osvaja naravo, mi pa gremo po pivo, on doživlja pustolovščino za nas, medtem ko mi pijemo. Vendar mu še kar radi prisluhnemo: »Trpljenje spada k življenju. Nobenega zadovoljstva ni brez naprezanja.« Njegovo telo ga usmerja — pa se vzpenja, vzpenja, vzpenja. Postal je komet. Vendar nismo opazili, kako je počasi izstopal, notranje sestopal z vrhov. Dne 8. maja 1978 je bil svet v Messnerjevih blodnjah. Stal je 8848 metrov visoko, na Mount Evebestu, na najvišjem koščku planeta. »Nič več ni šlo navzgor in nič več višje! Dihal sem kot nekdo, ki je tekel za svoje življenje, in vedel, da bi si lahko zdaj za vedno in za večno odpočil.« Vendar je sestopil. »Imel sem občutek, da mi nekaj manjka. Sanjarjenje se je sprevrlo v praznino...«

NADOMESTNI JUNAK TV DOBE

Po 3000 vrhovih, po vseh 14 osem-tisočakah, kolikor jih je na svetu in na katerih je stal, se je zdaj odločil hoditi po neskončnih belih prostranstvih. »Pogosto sem premišljeval o tem, kako bi bilo, če bi na kakšnem osem-tisočaku preprosto

PREMIŠLJEVANJE O SAMEM SEBI

Izgubil je hrepenenje po vrhovih. Vendar tega ni nihče vedel. Leto 1977: izognil se je nesreči na Daulagiriju (8167 m) v Nepal. Takole je opisal tiste trenutke: »Nepretgoma je nosilo sneg s stene, plazove,

Morali smo dol, kolikor je le mogoče hitro, hitro stran od stene. Nobenega navdušenja ni bilo več, le strah pred smrtjo. Toda bil sem srečen, da sem preživel izkušnjo nesreče.»

Messner se je ločil od družbe in začel v baznih taborih puščati spremljevalce svojih odprav. »Od takrat sem najraje hodil sam, tako da ni mogel nihče videti, ko sem premišljeval o samem sebi. Poslušal sem le še vodo in veter v skalah. Med hojo sem svoji ženi Uschi, ki me je čakala na Tirolskem, podaril vejico rododendrona, ki je cvetel na robu poti.« — Bil je na življenjskem preokretu in se je iz Nepala z letalom vrnil domov.

Veliko nadzvočno letalo je pristalo na Münchenskem letališču. Noben prijatelj ga ni pričakoval, le njegova žena Uschi, s katero je bil poročen pet let. Potreboval jo je ob vznožju gore — in zdaj jo je potreboval.

»Da, moja žena je bila tam, vendar le zato, da bi mi rekla zbogom. Za vedno te zapuščam, je rekla. Tvojo odločitev vzamem na znanje, sem ji odgovoril. Tisti trenutek se nisem spomnil na nič drugega. Morda je bilo za žensko nemogoče živeti s takšnim človekom, kakršen sem jaz.«

Še ena ženska je bila, Nepalka Nena, ki mu je rodila njegovo prvo hčerko Lalo (ki je zdaj stara osem let). Pa tudi z njo ni šlo. »Ko se ženska odloči zame, mora razumeti, da me ne more imeti čisto za svojega,« pravi. Ta hčerka živi v Kanadi in ji — vsaj gmotno — verjetno niti ne gre slabo, saj je Reinhold Messner premožen človek, lastnik graščine Juval in dveh kmetij pod Ortlerjem (3200 m), »kamor zdirka kot mi na stranišče,« kot pravi eden od njegovih prijateljev. Vendar se noče poročiti, čeprav ima prijateljico (ali pa ljubico) Sabine Stehle, 27, ki je tudi mati ene od njegovih hčerk.

ANARHIJA BREZ PRAVIL

Dokaj natančno si je zarisal nekaj smeric: 1. da bom šel tja, kjer ni drugih, 2. da se bom dal voditi od radovednosti, 3. da bom šel čisto do meje, 4. da bom tvegaj, pa čeprav bi se potem vrnil drugačen in spremenjen ali če se sploh ne bi vrnil, 5. da bom sledil poti svojega srca. To je pravzaprav pet zapovedi osamljenega volka, ki ima in priznava le enega boga — Naravo.

Messnerjeve najintimnejše sanje so anarhija brez pravil — »večna prostost in večna svoboda, da lahko kadarkoli grem, kamor hočem«. Psihijatrija pozna ime za to strast, iskati nekaj zunaj, večno hoteti nekam stran v brezmejnost: dromomanija. Dromomani, kakršna sta bila na primer Odisej in Marco Polo, preživljajo erotično pogojeno slo po odkrivanju, geografska radovednost pa nadomešča človeške vezi.

Pustolovec (ali pa nemara kaj drugega), ki hoče biti tam, kjer drugi ne morejo biti: R. Messner

Ta sla, radovednost in strast so oba pustolovca, Messnerja in Fuchsa, gnale skozi nepregledno belino do obzorja, ki je bilo edina prijemljiva točka v pokrajini. Bojevala sta se z ledenimi viharji, ki so se zaletavali vanju s 300 kilometri na uro. Tako je bil Messner spet na svoji meji. Sicer se ni prebijal proti nebu, vendar mu je bila smrt spet za petami — smrt, njegova večna nasprotnica.

V ponedeljek, 12. februarja letos, sta Messner in Fuchs po prehojenih 2740 kilometrih kot prva človeka popolnoma peš prekoračila Antarktiko. Ob devetih po srednjeevropskem času sta prišla v novozelandsko bazo Scott v zalivu McMurdo (1100 ljudi je na celotni polarni postaji in štirje bari). Na pot sta odšla, kot je poročal tudi Planinski vestnik, s Patriot Hills proti Južnemu tečaju, ki sta ga dosegla na Silvestrovo lani, na cilj pa naj bi prišla do 20. februarja, ko se tam začne polarna zima in smrt. Cilj sta torej dosegla precej prej, kot sta načrtovala.

Ob njunem podvigu je potekal še drugi, morda malo manj naporen, vendar brez dvoma zanimiv. Filmski snemalec Jürgen Bolz je skrbel, da so deli etap obeh pustolovcev posneti na filmski trak. Zdaj

snemalec odkrito pripoveduje o strahu, ki ga je preživel, preden je pristal na ledu. Poldrugo uro je namreč stari kanadski DC-6 krožil nad antarktično bazo Patriot Hills, le še za eno uro goriva je bilo v rezervoarju, ko je pilot naposled opazil luknjo v megli in pristal na ledu. Snemalec je bil vsekakor vesel pristanka, saj se je lahko začel pripravljati na snemanje odlomkov z okoli 2500 kilometrov dolge poti Messnerja in Fuchs.

SNEMALČEVA PUSTOLOVŠČINA

Ta filmski snemalec iz Baden-Badna smatra Messnerja za neke vrste planinskega guruja. Dejstvo, da sta se oba pustolovca odločila prečkati ledeno celino v dvoje na smučeh, je za Bolza »spoštovanja vredna odločitev«. S svojim podvigom sta hotela propagirati idejo o razglasitvi Antarktike za svetovni park.

Bolz je doslej snemal povsod, tudi po puščavah in pragozdovih, zdaj pa se je poskusil še z mrazom in ledom. Snemal je ob vetru, ki je pihal s hitrostjo do 90 kilometrov na uro. Nadel si je tri pare rokavic, toda po treh minutah ni več čutil gumba, da bi sprožil kamero. Tedaj tudi že videl ni več, ker sta se mu vekni prekrili z ledom.

Na prvi božični dan je Bolz z majhnim dvomotornim letalom »Twin Otter« odpoval s Patriot Hillsa proti Južnemu tečaju. Za spremstvo je imel skupino ameriških milijonarjev, ki so kot turisti plačali po 30 000 dolarjev, da bi lahko »razgibali« svoje živce na Južnem tečaju. Jürgen Bolz se ni zmenil za Američane, temveč je zavzeto snemal prihod obeh junakov, ki sta dosegla južni Zemljin tečaj po 48 dneh potovanja. Do takrat sta prehodila 1100 kilometrov in prišla na cilj prve etape točno na Silvestrovo, 31. decembra 1989.

Silvestrovanje so organizirali v kontejnerjih ameriške odprave na Južnem tečaju. Messner je tedaj za novo leto podaril snemalcu par svojih tekaških smuč. Napisal je tudi posvetilo, ki med drugim pravi: »Nisem si mislil, da ti jih bom lahko kdaj izročil.«

Ker je hotel Jürgen Bolz vsekakor posneti start obeh antarktičnih popotnikov na drugi etapi podviga, to je 1430 kilometrov pred zalivom McMurdo, je kot edini član odprave ostal nekaj dlje na Južnem tečaju. Ni bilo letala, s katerim bi se lahko vrnil, zato se je moral zavarovati z iglujem. Tistih 99 Američanov, ki delajo na Južnem tečaju, ni smelo — takšen je ukaz iz Washingtona — nuditi zavetišče »pustolovcem in turistom«. Niso pa mu prepovedali pogovora s posadko ameriške baze. Bolz pravi, da se je dobro razumel s tem delavskim razredom, s temi ljudmi, ki delajo tako daleč od sveta najmanj štiri mesece, kolikor traja izmena.

Najraje bi vpil, je pripovedoval, tako težko je biti sam na večnem ledu. S tremi kuhalniki si je poskušal malo segreti svoj iglu. S sekuro je razbijal zmrznjene krompirje, čebulo, jabolka in pomaranče. Vmes je bral knjigo o tragičnem tekmovanju med Scottom in Amundsenom, ki sta leta 1911 poskušala kot prva doseči Južni tečaj.

Bolz se je lahko vrnil nazaj šele potem, ko je 17 dni v opisanih razmerah prebival na Južnem tečaju.

Reinhold Messner in Arved Fuchs, ki sta medtem že v Evropi, zdaj pripravljata knjigo o tem podvigu. V njej seveda ne bosta zamolčala, da sta včasih na Beli celini potovala s pomočjo vetra. S seboj sta namreč imela neke vrste jadro in sta lahko ob ugodnem vetru »prejadrala« tudi do 80 kilometrov na dan — s pomočjo vetra predrsela po nepreglednem belem prostranstvu. Druge dneve, ko sta morala pešačiti in kadar so se jima na pot postavljale zapreke, sta včasih napredovala komaj pet kilometrov dnevno.

Sociološki poskus

Enajst sovjetskih državljanov in enajst Američanov je skupaj preživel enajst dni v gorah zahodnega Tjanšana. Le redki od njih so se pred tem ukvarjali z gorsko turistiko. Z modelom tega mikro kolektiva, ki je moral premagati marsikatero telesno in duševno obremenitev in napor, so preizkusili možnosti za skupno življenje popolnih neznancev. Za še mnogo pomembnejše od uspešnega prekoračenja težavnih gorskih prelazov in deročih rek smatra newyorški pravnik Ronald Goldsand medsebojno pomoč, ki je sledila obojestranskemu začetnemu vse večjemu razumevanju. Letos nameravajo poskus nadaljevati na nekem vulkanu v državi Washington v ZDA.

Tretji bolgarski osemtisočak

Anapurna je tretji osemtisočak, na katerega so priplezali bolgarski alpinisti. Dne 28. oktobra lani so stali Ognjan Stojkov, Ludmil Janakijev in Petir Panajotov na vrhu. Pogoji so bili izredno težavni, saj je bila temperatura 30 stopinj pod ničlo.

Iz četrtega višinskega tabora v višini 7400 metrov so odšli štirje proti vrhu, vendar se je Milen Metkov, ki je začutil, da mu zmrzuje noge, za kratek čas vrnil v višinski tabor, si dolgo masiral noge in potem ponovno odšel za ostalimi proti vrhu. Srečali so se, ko se je trojica že vračala z vrha. Metkov je sicer nameraval sam oditi proti vrhu, vendar je medtem začelo snežiti in močno pihati.

Iz snežnega neurja se naveza Stojkov—Metkov ni več vrnila v četrti višinski tabor. Ko so pri drugem višinskem taboru v višini 5900 metrov v snegu našli posamezne dele opreme pogrešanih, so proti vrhu takoj poslali iskalo ekipo, ki pa se je zaradi goste megle, sodre in snežnega neurja prav kmalu vrnila. »Čudovit uspeh, vendar visoka cena zanj,« je bolgarski turistični časopis Eho opisal v prispevku ob vrnitvi svojih alpinistov v domovino to plezanje na Anapurno.